

Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України,
кафедра історії української літератури
Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна
та Колегія Патріярха Мстислава

проводять у Харкові 19-20 жовтня 2019 р. міжнародну наукову конференцію
“СМІХОВА КУЛЬТУРА СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ І РАННЬМОДЕРНОЇ УКРАЇНИ”

Розвинене почуття гумору, широкий спектр засобів переведення складних життєвих ситуацій у сміховий реєстр, феномен *сміху крізь сльози* належать до важливих структуротворчих елементів української національної культури. Деформація або занепад сміхової традиції є тривожним симптомом кризи ідентичності, особливо небезпечної за умов жорсткого конфлікту з потужною авторитарною цивілізацією та не подоланими досі асиміляційними процесами. Це стимулює потребу об'єктивного академічного аналізу витоків національної сміхової культури України та її розвитку протягом Х – XVIII ст. У цю добу параметри творчого процесу визначалися християнською системою вартостей і корелювалися з ритмом церковного життя. Життєствердний потенціал оздоровчого сміху використовується і в словесному двобої з опонентами, і в подоланні власних вад, засвідчує силу людського таланту, здатного зауважити й оприявити вразливі риси суспільного побуту. Знаряддями в цьому креативному процесі стають гра слів, жонгливання змістами, іронія і самоіронія. Нові імпульси здобуває сміхова культура в епоху Бароко, парадоксальність мови якої стимулює пародійні та бурлескно-травестійні жанри.

Запрошуємо до участі в конференції літературознавців, істориків, богословів, філософів, мистецтвознавців, культурологів. Заяву на участь у конференції просимо надіслати до 25 травня 2019 р. на подану нижче адресу. Оргкомітет залишає за собою право відхиляти заявки, що не відповідають загальній тематиці конференції.

Передбачається публікація наукового збірника за матеріалами конференції.

Робочі мови конференції: українська, англійська.

Поштова адреса: Колегія Патріярха Мстислава, Полтавський шлях 44, Харків 61052 Ukraine.

Електронна адреса: mstyslav.college@i.ua

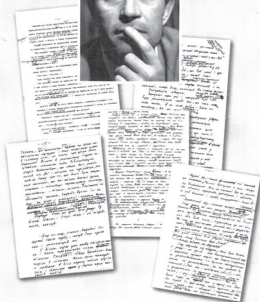
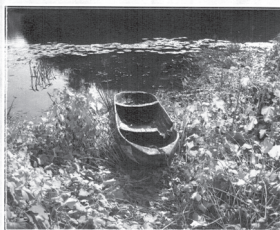
Володимир Сосюра / передмова, упорядкув. та прим. С. А. Гальченка; Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України; худож.-оформлювач Р. В. Варламов. – Харків: Фоліо, 2018. – 411 с.: іл. – (Митці на прицілі).

У цьому виданні маловідомої та невідомої спадщини українського поета-лірика й полум'яного борця за незалежність України – козака петлюрівської армії в 1918 – 1919 рр. уміщено патріотичні вірші періоду визвольних змагань і ліричні твори 1920-х років, частину яких понівечила радянська цензура. Подано твори, не друковані за життя автора (поема “Мазепа” й деякі вірші), що зберігалися у спецховищах або поширювалися в копіях як популярні зразки дисидентської літератури.

У книжці вперше надруковано документи з архівно-слідчої справи дружини поета Марії Сосюри, репресованої в листопаді 1949 р. і згодом реабілітованої за відсутністю складу злочину. У науковій розвідці Сергія Гальченка розкриваються невідомі сторінки життя і творчості митця.

Григор Тютюнник

МАНУЙЛІВСЬКИЙ ЗАПИСНИК

Наші
презентації

Григор Тютюнник. Мануйлівський записник / Підготовка тексту, упорядкування, передмова, біографічно-текстологічний нарис О. Неживого. – Полтава: Полтавський літератор. 2019. – 166 с.

Книжка містить низку текстів новел і нотаток письменника (1931 – 1980) – “Деревій”, “Три зозулі з поклоном”, “Арсен та Ласочка”, “ЗІС-5”. Друкуються й нотатки з “Мануйлівського записника”, коротке есе “Пісня Володимира Самійленка”, кілька новознайдених листів. Під заголовком “...ради щирої сповіді” – стислий психологічний самоаналіз Григора Тютюнника із зізнанням “...не люблю писати...” та з думкою про “почуття найвищої відповідальності, а отже громадянське почуття”. Дивом збережені ці тексти є автентичними рукописами та машинописами з власноручними правками українського класика ХХ ст., які не зазнали цензорських спотворень.

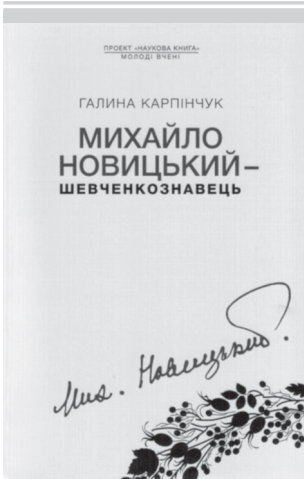
Л. М.

Наші
презентації

Григорій Косинка / передмова, упорядкув. та прим. С. А. Гальченка; худож.-оформлювач Р. В. Варламов. – Харків: Фоліо, 2018. – 508 с.: іл. – (Митці на прицілі).

До книжки ввійшли дві автобіографії письменника (1923, 1925), незавершене й не надруковане за життя прозаїка оповідання “Фавст” (1923), спогади про Григорія Косинку його матері Наталії Стрілець та дружини Тамари Мороз-Стрілець, а також вибрані оперативні документи про стеження за молодим талановитим майстром слова, що розпочалося ще на початку 1920-х років. Із донесень таємних агентів (сексотів) складалася справа-формуляр, яку вели репресивні органи державної безпеки фактично до арешту Г. Косинки і його розстрілу в грудні 1934 р.

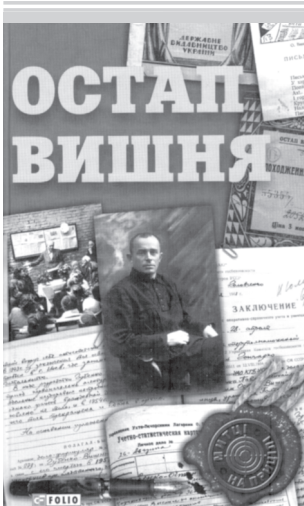
Наші
презентації

Карпінчук Г. Михайло Новицький – шевченкознавець. – Київ: Наук. думка, 2018. – 239 с.

Монографія присвячена дослідникові-документалісту й текстологу. У пропонованій праці всебічно розкрито науковий доробок М. Новицького і з'ясовано його внесок у становлення та розвиток шевченкознавства 1920 – 1960-х років.

Уперше описано й уведено до наукового вжитку архівні матеріали вченого, висвітлено роль М. Новицького в написанні документальної біографії Т. Шевченка, виявленні та вивченні автографів поета, підсумовано працю дослідника в підготовці до друку видань літературної й мистецької спадщини українського класика, а також подано нові факти до життєпису колишнього в'язня Соловецьких островів.

Видання доповнюють документи зі слідчої справи М. Новицького, хронологія життя та наукових здобутків дослідника, бібліографія його шевченкознавчих праць. Книжку випущено в рамках проекту "Наукова книга" (Молоді вчені).

Наші
презентації

Остап Вишня / передмова, упорядкув. та прим. С. А. Гальченка; худож.-оформлювач Р. В. Варламов. – Харків: Фоліо, 2018. – 476 с.: іл. – (Митці на прицілі).

До книжки ввійшли лише деякі зразки творчої спадщини "короля" українського гумору ХХ ст. (табірний щоденник із Ухтпечлагу, листи із заслання). Архівно-слідча справа (публікується вперше) віддзеркалює типовий процес творення міфів про наявність "ворогів народу" в тогочасному суспільстві та приписування їм задумів знищити керівників компартії й держави. Комплекс архівних матеріалів із двотомної справи-формуляра Остапа Вишні – це накопичення донесень секретних агентів спецорганів, що свідчить про боротьбу системи з митцями, найталановитіші з яких зазнали репресій чи були знищені. У передмові Сергій Гальченко, кандидат філологічних наук, завідувач відділу рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, докладно розповідає про табірні поневіряння талановитого прозаїка.

**ЮРІЙ КОВАЛІВ
ІСТОРІЯ
УКРАЇНСЬКОЇ
ЛІТЕРАТУРИ
КІНЕЦЬ ХІХ —
ПОЧ. ХХІ СТ.**

Том шостий
На розламах
міжвоєнного двадцятиліття

ам!
альма
матер

Підручник

Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст.: підручник: у 10 т. – Т. 6: На розламах міжвоєнного двадцятиліття. – Київ: ВЦ “Академія”, 2019 – 528 с. – (Серія “Альма матер”).

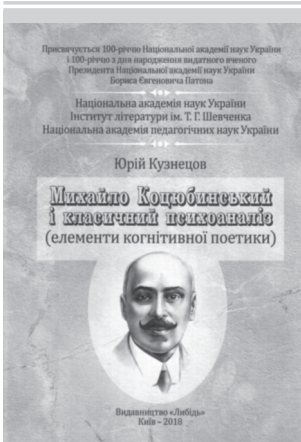
Шостий том присвячений літературному процесу в еміграції й на землях Західної України. У першому розділі (“Українська література в еміграції і на західноукраїнських землях”) йдеться про вітчизняне письменство на окупованих Польщею, Румунією та Чехо-Словаччиною землях, зокрема про пошуки мистецької відповіді на виклики поточної історичної ситуації, а також про зв’язки східноукраїнських, західноукраїнських і міжвоєнних письменників. Розкрито процес формування літературної еміграції (висвітлено проблему її ідентифікації, подано відомості про культурні й літературні осередки, охарактеризовано теоретико-методологічні пошуки еміграційного українського літературознавства). У підрозділі “Лірика української еміграції” висвітлено доробок В. Самійленка, О. Олеся, С. Черкасенка, П. Карманського, Ю. Косача та ін. У підрозділі “Еміграційна проза” йдеться про В. Винниченка, М. Ірчана, Ю. Косача, Н. Королеву, У. Самчука та ін. Еміграційну драму презентують В. Винниченко, С. Черкасенко, М. Ірчан, Є. Карпенко.

Великий підрозділ присвячено діяльності письменників “Празької школи”. Зокрема, йдеться про таборову і позатаборову творчість, еволюцію угруповання, “вісниківську квадригу” в контексті “Празької школи” і “вісниківства”, колізії донцовізму з “Празькою школою”. Висвітлено поетичний доробок Ю. Дарагана, Є. Маланюка, Ю. Липи, О. Теліги, О. Ольжича, Юрія Клена та ін., прозу Ю. Липи й Л. Мосендза.

Підрозділ “Літературна дійсність у Західній Україні” подає огляд дискусій про шляхи західноукраїнського письменства, організаційно-видавничих реалій, окреслює жанрово-стильові тенденції. Проаналізовано лірику галицьких поетів, зокрема С. Чарнецького, В. Пачовського, Б. Кравцева, С. Гординського, Б.-І. Антонича та ін., прозу В. Стефаніка, М. Черемшини, О. Турянського, О. Кобилянської, І. Вільде, історичну белетристику К. Гриневичевої й Б. Лепкого, драматургію Г. Лужницького та Я. Галана.

О. Б.

Наші
презентації

Кузнецов Ю. Б. Михайло Коцюбинський і класичний психоаналіз (елементи когнітивної поетики): монографія. – Київ: Видавництво “Либідь”, 2018. – 160 с.

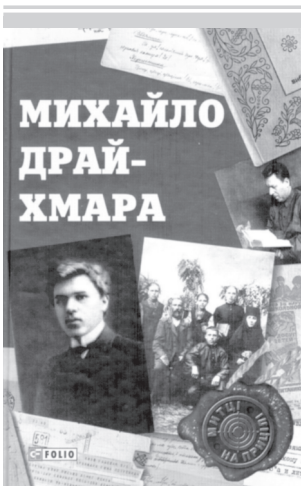
Книжка реалізує пілотний проект психоаналітичної інтерпретації текстів української художньої літератури із залученням досліджень із когнітивної поетики. Автор вводить новий термін “художній психоаналіз”. Зроблено спробу показати кореляцію між науковим і художнім психоаналізом, а також довести, що психоаналітичні й когнітивні інструменти (когнітивна психологія, когнітивна лінгвістика) у сукупності з іншими традиційними й нетрадиційними методами дослідження художнього письменства можуть дати нове знання про відомі тексти.

У першій частині – “Психоаналіз і гуманітарні науки” – автор доходить висновків про те, що цей напрям “сприяв ... розширенню номенклатури гуманітарних наук” (27) у процесі їх модернізації, “зародженню нових наукових теорій і пограничних гуманітарних наук” (28).

У другій частині – “М. Коцюбинський і класичний психоаналіз” – подано інтерпретацію підсвідомості Раїси Левицької (оповідання “Лялечка”), зокрема з погляду таких явищ, як ескапізм, перенесення, катарсис. Фройдову теорію “помилкових дій” спроектовано на невласне-пряму мову героїні. У новелі “Цвіт яблуні” дослідник віднаходить структурні складники людської психіки – Я (свідомість), Воно (підсвідомість) і Над-Я (самосвідомість), уперше презентовані в українській літературі незалежно від З. Фрейда. До аналізу цього етюд застосовано також рольовий підхід. У структурі оповідання “Intermezzo” Ю. Кузнецов помічає близькість до Фройдового методу вільних асоціацій. Книжка містить також докладну довідку про засновника психоаналізу.

О. Б.

Наші презентації

Михайло Драй-Хмара / передмова, упорядкування та примітки С. А. Гальченка; худож.-оформлювач А. В. Нотова. – Харків: Фоліо, 2018. – 500 с.: іл. – (Митці на прицілі).

До книжки ввійшли вибрані твори видатного українського поета, перекладача, ученого-філолога, зокрема вірші зі збірки “Проростень”, вірші різних років, щоденникові записи, листи до родини, нарис “Українці”, автобіографії. Подано тексти матеріалів слідчої справи. Оpubліковано спогади дружини поета й науковця Ніни Драй-Хмари “Зустрічі”. У передмові Сергій Гальченко розповідає про страдницьку долю неокласика, котрий загинув 1939 р. у сталінських концтаборах.

Наші презентації

**Жулинський М., Кравченко А., Боронь О.,
Дроздовський Д. та ін. Побудова націоцентричного
культурно-інформаційного простору як
шлях подолання соціальної конфліктності
та солідаризації суспільства : Колективна
монографія. – Київ: Інститут літератури
ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2017. – 216 с.**

У сучасних умовах Україна переживає низку геополітичних і соціокультурних конфліктів, які потребують негайного реагування. Упродовж тривалого історичного періоду українське суспільство зберігало соборність та етнічну ідентичність у позадержавному просторі, за умов відсутності унітарного централізованого управління. Специфіка традицій і сучасного кризового стану культурно-інформаційного простору України диктує необхідність теоретичного осмислення і практичної реалізації ефективних принципів побудови поліцентричного соціокультурного простору, децентралізації й запобігання внутрішніх і зовнішніх регіональних конфліктів, координації зусиль держави і громадянського суспільства на шляху до створення ефективної демократичної держави. Цим проблемам присвячена пропонована монографія.

У першому розділі (“Позитивна самоідентифікація сучасного українця. Культурні традиції і сучасні проблеми”) уміщено статті М. Жулинського “Творчість Тараса Шевченка і сучасні геополітичні виклики”, Р. Харчук “Соціальні й національні типи у літературній творчості Шевченка”, Н. Герасименко “Патріотизм сучасника-українця: мода чи потреба?”. Другий розділ (“Єдність культурно-інформаційного простору – передумова суверенітету України”) склали статті М. Жулинського “Російська мова в інформаційній війні Росії: український досвід для Заходу”, О. Бороня “Деформації інформаційного простору та можливості їх подолання в умовах окупації окремих районів України”, А. Кравченка “Свобода слова в умовах гібридної війни”. У третьому розділі (“Шляхи формування поліцентричної культурної моделі в Україні”) подано статті А. Кравченка й О. Поліщук “Соціокультурний поліцентризм – ефективна модель націєтворення”, А. Кравченка “Поліцентричність української культури”, І. Павлюка “Дискусія як шлях вирішення соціальних конфліктів (Літературна дискусія 1925 – 1928 рр.)”. Четвертий розділ (“Освіта – домен консолідації суспільства”) містить роздуми Д. Дроздовського “Виклики й загрози реформування сучасної освіти в Україні” й Р. Харчук “Лезо Оккама як принцип вивчення літератури в українській школі”.

Працю підготовлено в межах наукового проекту Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України “Побудова націоцентричного духовно-культурного простору як шлях подолання соціальної конфліктності та солідаризації українського суспільства”, що виконувався за цільовою програмою досліджень НАН України “Національний консенсус в Україні: історичний імператив, сучасні параметри, прогностична модель”.

О. Б.